ગમ્મતચંદ.

અથવા

મસાલાદાર મુરબ્બો.

રચનાર,

માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ

પ્રગટ કર્તા,

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહ.

આવૃત્તિ ૬ ઠ્ઠી. પ્રત ૨૦૦૦

અમદાવાદ

ધી હર્ષદ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

કેશવલાલ મગનલાલ દુધવાળાએ છાપ્યું.

સંવત ૧૯૬૩—સને ૧૯૦૬

કિંમત ચા૦ આના.

ગમ્મત ઘુંટ ??

અથવા

મસાલાદાર સરબતો.

રચનાર,

માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ

પ્રગટ કર્તા,

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહ.

આવૃત્તિ ૬ ઠી.

અમદાવાદ
ધી [illegible] પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
કેશવલાલ મગનલાલ દુધવાળાએ છાપ્યો.

સંવત ૧૯૬૩—સને ૧૯૦૬

કિંમત ચાર આના.

નવાજતના [illegible] ખબર નવીન

! ! ! વાંચો વાંચો ને વાંચોજ ! ! !

તમામ જાતનાં વારતાનાં નાટકોનાં શાળા ઉપયોગી કાયદા સંબંધી ધર્મ સંબંધીના પુસ્તકો સસ્તામાં સસ્તા વેચનાર ફક્ત અમદાવાદમાં જેશંગભાઇ મોતીલાલ શાહની કંપનીજ છે. મુ. અમદાવાદ-રીચીરોડ.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહની કંપનીએ નવીન પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકોની ઇયાદી

મંત્ર જંત્ર તંત્ર અને જાદુનું પુસ્તક ભુત પીશાચ શાકેણી ખવીશ અને દેવીઓના સુંદર ચીત્રો સાથે.

દેવતાઈ જાદુગર.

કીંમત રૂા. ૦—૮—૦ ટપાલ માફ.

રોગ—નીવારણ.

કીંમત રૂ. ૦-૮-૦ ટપાલ માફ.

નાડી જોવાની રીતો બાળકોને રાખવાની સાવજતો માણસ માત્રને સુખી રહેવાના નીયમો દરેક રોગ સાથી

ઉત્પન્ન થાય છે અને શી શી દવા કરવાથી તે રોગ મટે છે તે દવાના નામ સુદ્ધાંત દેશી દવાના વીષયોથી આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. દરેક કુટુંબમાં સુખાકારી માટે રાખવા લાયક જ આ પુસ્તક છે. મુસાફરી કરનાર મુસાફરને ઉપયોગી થઇ પડે માટે તેનું કદ ગજવામાં રહી શકે તેવું પોકેટ કરવામાં આવ્યું છે.

સ્ત્રિ ચતુરાઈ.

એક દીવસ નગરશેઠની ચારે છોકરીઓ સીગરામમાં બેસી બાગમાં સેલ મારવા જતી હતી તેઓને આચાનું બજાર પસાર કરતાં એક મસ્તક વિનાનું ધડ નજરે પડ્યું જે ચાર રસ્તાના આવજાના ચકલા વચે પડ્યું હતું ત્યાં હજારો લોકોની ઠઠ મળી છે કોટવાળના માણસો તે મડદાની આસપાસ ફરે છે આવી રીતનો આ અજાયબી તમાસો જોયાથી તે કન્યાઓ પોતાનું શીગરામ ત્યાં લેવરાવી અને તે મડદાને નીહાળીને જોવા લાગ્યા, પછી તેમાંથી વડી બોલી. બેનો આ જણને થએલી સ્ત્રીને આંખમાં સુરમો આંજવાનો ઘણો શોખ હતો તે સાંભળી બીજી બોલી બેન તારૂ કહેવું તદન વાજબી છે અને એને પાન એલાયચી ખાવાનો પણ બે સુમાર શોખ હતો, ત્રીજી ચંદ્રવદનાએ તે સાંભળી કહ્યુ કે એને મીસી લગાડવાનો પણ મોટો શોખ હતો, પછી ચોથી ચતુરાએ કહ્યુ કે એને વાળમાં અત્તર લગાડવાનો પણ મોટો શોખ હતો પછી ચારે નંદનીઓ પોતાની સીગરામ બાગ તરફ હંકારવીને લઇ ગઇ. આ વાત બાદશાહે જાણી ત્યારે તે આશ્ચર્ય થયો કે ફક્ત ધડ ઉપરથી મસ્તક અથવા માથું વીગેરે કાંઇ પણ નહી છતાં તેના શોખની તે શી રીતે પરીક્ષા કરી હશે! બાદશાહે પોતાના નગર શેઠને હુકમ કરી તેની ચારે કન્યાઓને બોલાવી મંગાવી, ભરૂ દરબારમાં પુછ્યું કે ચારે ચતુરાઓ તમોને એ માથા વીનાનીના વારસ અને વગર ઓ-

ળખાણુની રડેલી લાશ જોઇને કેમ જાણ્યું કે તે સુંરમો આં-જતી મીસી લગાડતી. અતર ચોપડતી ને પાન ચાંવતી હતી ? બાદશાહનું ભાષણ સાંભળી એ બોલી અમારી પરીક્ષા સાદી અને સાચી છે; મેં જે કહ્યું હતું, કે તેને પાન એલાયચી ખાંવાનો શોખ હતો તે માત્ર તેની ચાદર ઉપર લાલ તથા પીળા ડાઘા જોયાથીજ સ્પષ્ટ જણાવ્યું હતું; બીજી ચંદ્રવદના બોલી કે મેં મારી બેનનું કહેવુ સાબુત જાણ્યાની વાત તે ચાદરમાંથી એલાય-ચીની ખુશબો આવતી, ત્રીજી કુમારીકા બોલી મહારાજ મેં જે કહ્યું મીસીની શોખીન હતી. તે પણ નીસાન તેની ચાદર ઉપરથી જણાઇ આવતી હતી, ચોથી ચતુરા બોલી કે મને તેના ખભા ઉપર તેલનો ચળકાટ જણાયો અને ત્યાંથી નીકળતી ખુશબો ગુલાબના જેવી બેકતી હતી, તેથી મેં જાણ્યું કે વાળને અતર લગાડતી હશે. બાદશાહ આ નગર શેઠની ચારે ચતુર કન્યાઓનું ભાષણ સાં-ભળી ચકીત થઇ ગયે, અને ખુશ થઇને ઉમદા ઇનામ બક્ષીસ આ-પીને પુછ્યું કે આ ભેદને કલ્પના અને તર્કથી ખીચી લેનારી શું કન્યાઓ ? તમે એના અંગની નીસાનીથી કાંઇ એનો વધારે પતો નહી આપી શકશો કે એ કીયા વર્ગના સખ્સની સ્ત્રી છે, બીજી બોલી કે બેન તારૂ બોલ બારૂં છે અને તે [illegible] છે ? ત્રીજી ચંદ્રવદના બોલી કે પણ તે વેહેમીછે તેથી વેમ ખાઇને પોતાની સુસ્ત સ્ત્રીને મારી નાંખીછે,ચોથી ચતુરા બોલી કે મારી ના-ખનાર શાહજાદો તેનો ભરથાર ફલાણો ફલાણો હાલ દરબારમાં, છેલ્લા શબ્દો સાંભળતાંજ શાહજાદો પોતાના પીતા પાદશાહના પગ ઉપર માથુ નમાવી માફ કરવા માટે વિનંતી કરવા લાગ્યો. આ અજાય-

આથી દરબારમાંના તમામ લોક દંગ થઈ ગયા, બાદશાહની અજા-યબીનો પાર રહ્યો નહિ તે નામદારે હાલ તરત સર્વ જ જાળ એક બાજુ રાખી તે ચારે કુમારીકાઓને પુછવું શરૂ કર્યું, અરે તમોએ તેનો સંદેહ કેમ જાણ્યું પહેલી બોલી મેં એની ધરેણા ઉપર સ-ઘળા માત્ર હથીયારોનાંજ ચીત્ર જોયા તેથી મેં તર્કથી જાણ્યું કે લડાયક સખસની સ્ત્રી છે, બીજી બોલી મેં તે તપાસી જોયું અને શાહજાદો કયો તેના ગળામાંની માળા જે આકાર અને અમુલ્યની માત્ર બાદશાહી કુટુંબમાંજ વપરાય છે તે ઉપરથી તે કોઈ શાહ-જાદાની ઓરત છે એમ જાણ્યું, ત્રીજી બોલી વેહમી કહ્યાની સાણેતી માત્ર તેણીના અંગ ઉપરના દાગીના છે અગર એ સ્ત્રી ખરેખર અપરાધી હોતતો તેના અંગ ઉપરના અમુલ્ય સંગાર કદી પણ તેનો ભરથાર રહેવા દેત નહિ માટે તે વેહમીછે અને વેહમ ખાધાથીજ આ પતીવ્રતાને મારી નાંખીછે, ચોથી ચતુરા બોલી મેં તે શાહજાદો ઓળખ્યો તે ફક્ત તેની આંગળીમાં વીંટી છે તે ઉપરના અક્ષર ઉપર મારી નજર ગયાથી ફલાણાનીજ સ્ત્રીજ છે એ હું કહી શકી, બાદશાહ અને તેમાં સઘળા દરબારના લોકો શાબાશીના વરસાદ શાબાશીના વરસાદ વચ્ચે નગરશેઠની ચારે કન્યાઓ દરબારમાંથી ઉતરી પોતાના મહેલે ગઈ.

પુજીઆની માએ ગૌત્રાટ ઉજવ્યો.

વીસનગરમાં પિતાંબરદાસ નામે એક વાણીઓ રહેતો હતો તેને એક નાથી નામે ઓરત હતી તે ખાધાની ઘણી લોભીયણ હતી, તેથી ખાધાની ચીજ હરઘડી પોતાના મોઢામાં નાખ્યા કરે એટલુંજ નહી પણ તે ન હોયતો નળીઆં અથવા ઢાળી માટી અને છેવટ રાખોડી જ્યાં હોય ત્યાંથી લેઈને કબુડબ પોતાના મોઢામાં નાંખીને ખાઇ જાય, એવી રીતે હરેક ચીજ પણ વારે ઘડીએ, પોતાના મોઢામાં નાખ્યા વગર ચાલે જ નહિ એવી તેને ટેવ હતી, અને તેને પુજીઓ નામે એક છોકરો હતો તે પણ પોતાની માના સભાવ સાથે મળતો હતો, હવે એક દીવસે પીતાંબરદાસને પોતાની ઓરત પાસે ગૌત્રાટનું વરત કરાવ્યાની મરજી થઈ, તે વરતમાં ત્રણ દીવસ સુધી લાગટ નકોરડા ઉપવાસ કરવા પડે છે. ને પછી ચોથે દીવસે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે તે વરતોનું ઉધાપણ કર્યા પછી બ્રાહ્મણને જમાડીને પછી તે વરત કરનાર જમે, એવી રીત છે તે વરત પીતાંબરદાસની આગનાથી તેની ઓરતે આદર્યું તો ખરૂં પણ તેને પોતાનું મોઢું વશ રાખવું ઘણુંજ મુશ્કેલ થઇ પડ્યું ને તેના સગા વીગેરેને તો ખાત્રીજ છે કે એ વ્રત એનાથી પુરૂં પાશરૂં થનાર નથી પણ પીતાંબરદાસની ઓરતેતે વ્રતનો એક દીવસ તો જેમ તેમ ખાઉ ખાઉ કરતા મહા દુખેથી કહાડ્યોને બીજે દીવસે તે વ્રતના ઉધાપનની સ્થાપનમાં દેવના નવેદનું કેળું મશ્યું હતું તે ગોરની નજર ચુકાવીને [illegible] લીધું, પછી [illegible] પુજાથી તે કેળું

કેહેડવા લાગી, તેને રસ્તે જતાં પીતાંબરદાસના એક મીત્રે પાછલી બારીમાંથી જોયું કે તાળીદથી બોલાવવા લાગ્યો કે એ પીતાંબરદાસ એ પીતાંબરદાસ જરા આમતો આવો તેને જવાબ દીધો કે આજતો અમે ગોત્રાટની ગરબડમાં છીએ તેથી આ અમારો પુંજી- ઓ આવે છે તેને જે કેવું હોય તે કહો. ત્યારે તેને મોટે અવા- જે જવાબ દીધો કે શું કહું તમારૂ કપાળ પુંજીઆની માએ ગોત- ત્રાટ ઉજવ્યો, આવું સાંભળીને પીતાંબરદાસ ઉઠીને જુવે છે તો પીતાંબરની ઓરતના મોઢામાં કેળુ છે તે જોઇને જતાકને બે ચા- ર થપડાકો જડાવી દીધી પણ બીચારીનું મોઢું કેલાથી ભરેલું હતું તથી કાંઇ બોલી શકાયું નહીને બીચારા પીતાબરને પૈસો ખરચેલો પાણીમાં ગયો, એટલુંજ નહી પણ આખા ગામમાં ખબર થઇ ગઇ અને તે પીતાંબરદાસ પોતાના પુંજીયાને સાથે જ્યાં જાય ત્યાં તે- ને લોકો કેવા લાગ્યા કે કેમ પીતાંબરદાસ તમારા પુજીયાની માએ ગોત્રાટ ઉજવ્યો કે, તેનો પીતાંબરદાસને જવાબ દેવો જડયો નહી અને તે વાતને ઘણા વરસ થયા તોપણ આજ દુનીયામાં પુજી- યાની માએ ગોત્રાટ ઉજવ્યો એ કહેવત મશહુર થઇ પડી છે.

ભૂલા ચૂકયાનો માબાપ એલિ.

એક ગામમાં અલીભાઈ નામે હોરાજી રહેતો હતો. અને તેને છોટી બુ નામે એક ઓરત હતી, જે ખુબસુરત કદની હતી અને અલીભાઈ બીચારો થોડી અક્કલનો હતો, ને તેને અમરૂદીનનામના હોરાજી સાથે ઘણી દોસ્તી હતી. તે એવી રીતે કે એકના એકના અંતઃકરણની વાત જ્યારે બંને ભેગા થતા ત્યારે કરતા, હવે એક દીવસે અલીભાઈ અમરૂદીનની પાસે જઇને કેવા લાગ્યો જે દોસ્ત આજે ફજરમાં હુએ કોન જાને કે કીયામુજીનું મોરૂ જોઇને હુઠો હતો કે મારે આજે એક મુશલમાન સાથે કજીઓ કરવો પરો, એમ કહી કેવા લાગ્યો જે એક મુસલમાન કઇ ઓળખાન કારતો ફજરમાં મારે ઘેર આવો;અને બુબી જોસા ઉપર બીથી હુતી તેને આંખોનાં ઈસારા કરવા મંદો, ત્યારે આપરે જાનુ કે હસે સાલી તરકરાની જાતને કોન મોરે લગરે તારે સાલોતો વળી જોસા પર જઈ બીથો તો પણ આપણે જાનુ કે હશે સાલી તરકડાની જાતને કોન મોરે લગરે પછીતો ધીમે ધીમે બુની પાસે સરકવા લાગો તોર પણ આપણે જાનુ કે હશે સાલી તરકડાની જાતનો કોન મોરે લગરે પછીતો બુના પગપર હાથ નાખવા મંદો તોપણ આપણે જાનુ કે સારી તરકડાની જાતને કોન મોરે લગરે પછીતો અમરૂદીનભાઇને શુ કહુ ઘ્ગ કરતા તો સાળો બુઇના આંગળ હાત લાખવા મંદો પછીતો મુજથી સેન થઊ ના તે એકદમ બંદાનો તો મીજાજ ગયો પછી શુ પુછતું પરે સાબુતી બનીઓથી ને દીલાસલઇની જુરી-

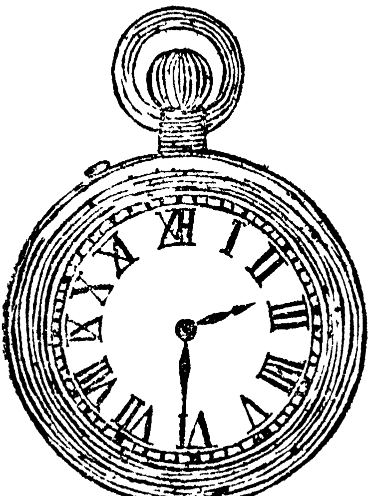
થી મારતો હતો; ઇમ કહેતા બંદાના હાથમાં (પોતાની દાઢી પકડીને કહેવા લાગો) રૂની પુની આવી કે આપડે તો પછી તે ખુબ માર મારવા માંડો ને બાઇ ને શું કહું કે બીંદાએ તે રૂની પુની આના એવા તો સપાટા તરાતર ખાંચી કાડા કે સાલાના માથામાં દર દર દર દર લોહી નીકળવા લાગુ તે સીસીતાનો સાલો ગભરાઇને નાઠો ને બંદા પણ તેની પાછળ પકડવા દોડા તેસીતો સારો બીમનો ગભરાઇને ઝરપ ઝરપ સીડીઓ ઉતારવા લાગો તેસી સીરો એક સીરી ભુલો પરો, મેં આખરે લીપસો લીપસો તો લીપસો પને છતાપાત લગો થઇને પરો ને ખુદાની ખુદરે શાબેલી સીરી ભૂલી પરોને સાલાની પાછળ લીપસે (કપાળ હાથ લગાડી એસો વાગો પેસી કેરા કુટાઈ ગઇ આવું સાંભળી અમરૂદીન બોલો કે મીયાં પરસીમાં ઘણું વાગુ હોય તો ખાંભા હલદી સાજી ખાર મેંદા લકડી થોરા પજને થોરો લાહેર લઈ પુની પાસે ખુબડુ તાવી ગરમ ગરમ કરીને લગરી દો એટલે આવતા થઇ જશે પનથાર અલીભાઇ આવું ધાંધલ જોઈ પુડ કાંઇ ન બોલતાં જવાબ દીધો કે મીયાં તમે તો શાને અલ્લાના વલી છો બીમાર બેરૂ માનસો શું બોલો એમ કહી પોતાના ઘેર ગયા હવે આ અલીભાઇ હોરાના સામો એક અબદુલ નામના પઠાણ રહેતો હતો તે રોજ છોટી બુને આંખોના ઇશારા કરતો હતો; અને અલીભાઈની પણ મશ્કરીમાં કહેતો હતો કે મીયાં એક દીવસ મને તમારા ઘરમાં જમવા લઇ જાઓ ને છોટીબુના હાથના પકવાનનો સ્વાદ ચખાડો આ વાત સાંભળવાથી અલીભાઇ ઘણો ગુસ્સામાં આવતો અને અબદુલાને ઘણી ગાળો દેતો હતો તથી અબદુલા કહેતો કે મીયા તમને હીસે

જોતાતો ખરે હું માંદી મેળે આવીશ ત્યારે અલીભાઈ કહેતો સાલા જો આવો તો જુતીસી મારૂ હુંતે અબદુલો દીવસથી વખત ઘણી વાર અલીભાઇની ઘેર હાજરીએ તેને ઘેર જતો હતો. પણ તેણે છોટી બુકુને જણાવ્યું કે એકદીન એવી ગોઠવણું કરવી જોઇએ કે અલીભાઇને કાંઇ કારણસર રાતની વખતે ઘરમાંથી બાહેર કાઢીને આપણે બંને જન એકઠાં ઘરમાં રહી એસઆરામ કરીએ. હવે છોટી બુકુએ એ કામનો એક દીવસ નકી કર્યો. અને તે દીને રા- તના અગીયાર વાગે જણાવ્યું મીયા મારા પેટમાં બહુ દુખેછે તેથી તમે હકીમજીને ઘેર જઇ મારે સારૂ કાંઇ દવા લાવો આવું સાંભ- ળી અલીભાઇ દવા લાવવા ઘરમાંથી બાહેર નીકળ્યા અને કહ્યું કે જે વારે હુ હકીમજીને આકીઆ સીપવા લઇને આવીશ ત્યારે તુને સાદ કરીશ કે બુકુ અરે બુકુ બારનુ ઉઘાડો ત્યારે તુ ઉઘારજે. છોટીબુએ જવાબ દીધો કે ઠીક. પછી અલીભાઈ દવા લેવા ગયા તે લાગ જોઈ અબદુલો ઘરમાં આવ્યો અને બારણું બંધ કર્યું પ- છી છોટીબુ સાથે હરામ ઇલતની ગમતમાં પડયો થોડી વાર પછી અલીભાઇ મોહોલામાં પાછો દાખલ થયો અને પોતાને ઘેર આવી બારણું ઠોકવા લાગ્યો કે બુકુ અરે બુકુ બારનુ ઉગાર તે અવાજ સાંભળી ઘરમાંથી અબદુલો બોલ્યો કોન સાલા દરવાજા ઠોકતા હે આવું સાંભળીને બાહેરથી અલીભાઇએ વિચાર કર્યો કે આ કોઇ બીજાનું ઘર છે નહીરે સાહેબ નહી એતા મેં ભુલો પરો છું એમ કહી પાછો મોહલાની બાહેર ગયો ને ત્યાં મહોલાને નાકે એક મ- સજીદ હતી ત્યાં આવીને ઉભો પછી પોતાનો હાથ લાંબો કરી બોલવા લાગ્યો કે આ આપરા મેલાની સમઝીહને આ આંબલીનું ઝાડ

છે આ લીંમનો લીંમને ડાળને ડાળ હાસમજીની અગારી ને હાસ-મજીની પીછારી આ મુસાભાઇની મેરીઆ ચાંદમીયાની ખીરકી આ-નુરૂદીનનુ ઘર આ વલ્લીશાનો કુવોને આબંદા(અલીભાઇ)નુ ઘર એક એને તરન આ સીરીની આપની એમ કહી પોતાનું બારણુ ઠોકીને સાદ કર્યો કે બુઅરે બુબારનું ખોલ તે સાંભળી ઘરમાંથી અબદુલાએ કહ્યું કે કોણ સાલા દરવાજા ઠોકતા હે અલીભાઇએ જવાબ દીધો કે નહીરે નહીં એ તો મેં ભુલો પરો છુ એમ કહી પાછો ગહોલા બાહેર ગયોને પાછો પોતાના ઘરની એધાણી મેળવવા લાંગો ક આ આપરા મેહલાની મસજીદ આ ઇમળીનુ ઝારને આ લીંમનો લીંમને તેની પર દળની દાળ બીતાનીતા મોતી રહી હાસમજીની આગારી કાસમજીની પીછારી આં મુસ્સમાલાની પરીમા ચાંદમીયાની ખીરકી આ હેરદીનનું ઘર ને આ વલીસાનો કુવો અને આપરૂ અલી-ભાઇનું ઘર એક એને તરન આ સીરીની આપની એમ કહીને બારણુ ઠોકવા લાગ્યો કે બુ અરે બુઉ બારણું ખોલ તે સાંભળી ઘરમાંથી અબદુલો બોલ્યો કે કયુ બે સાલે ચોરબોર હે કયા લરલડી દરવાજા ઠો-કતા હે ત્યારે અલીભાઇ ગભરાઇને બોલ્યો નહીરે સાહેબ નહી એ તો મે ભુલો પરો છું એવી રીતે ઘણા ધક્કા ખાઇ પાછો [illegible] આજે સારૂં ઇમ કીમ થાય છે જેરૂં પમસા (પાંચ) ધક્કા ખાઇ ચુકો પણ ઘર નથી જડતું એમ કહી પાછો પોતાના ઘરની એધા-ણી જોતો જોતો પોતાના ઓટલાના નાગથીઆ મહોલાથી જડ માફક ગણીને ઉપર ચડી બારણું ઠોકવા લાગ્યો કે તુરતજ અબદુલો અં-દરથી બુમ પાડતો હાથમાં એક ડાંગ લઇને બાહેર નીકળ્યો અને

કેવા લાગ્યો કે સાલે હરામકે કયું હર દફે આકે દરવાજા ઠોકતા હે આવું જોઇ અલીભઇ ગાભરો પડી ઓટલા ઉપરથી નીચે કુદી પડયો અને હાથ જોડી કેવા લાગ્યો જે અરે મેરબાન માફ કરો એતો મેં ભુલો પરો હું હવે અબદુલો આવી ધડપકડ કરી બાહેર ગયો પછીથી અલીભઈ ધુજતા કાંપતા ઘરમાં ગયા ને પુછ્યું અરે આપરા ઘરમાં કોન આવ્યું હતું અને મને ગારો કોન આપતું હ-તું મેં બરોબર નીસાનીથી આપનુજ બારણું ઠોકતો હતો. કે કંઇ કંઇ ભુલો પરો હતો છોટી બુએ તેને જણાવ્યું કે આપણા ઘરમાં ભુલા ચુકાનો બાબાપ હતો અલીભાઇ સમજ્યો કે ઘરમાં કોઇ ચોર આવ્યો હશે તેથી આવ્યો તેણે પોતાની ઓરતને પુછ્યું કે ઘરમાંથી કાંઇ લેઈ ગયો છે કે છોટી બુએ જવાબ દીધો કે મીયા તેતાં સ-ઘળુ ઘર ખાલી કરી લેઇ જાતે કાંકે મેતો બાઇરૂ માનસ એને મા-રા શીવાય ઘરમાં બીજું કાંઈ મીલે નહીં તેથી હુએ તેને બીજી રીતની લાલચ લગારી જેથી તે ચોરી કરવી ભુલી ગયો અલીભા-ઇએ પુછ્યું કે રે બુઉ સાલાએ તુને ઘણી ઇજા દીધી હશેતો જ-વાબ દીધો કે ના મીયા હુએ તેને એની ગમ રીપેલી તેમને પેલી એસરી તેની ગેમ એમ કરી બુકુ તાગી ગોરાવીને સાલાજોહ ફાવી સાણો પછી તો ઘણો અભરાઇને આખરે હાથમાં ઠાંગ લઇ જે ના-સવા લાગ્યો અલીભાઇએ છોટી બુને સાબાશી આપી જે જણાવ્યું કે બુ તારા જેવી ઘર રાખુ અને એકીધર બારી ઘોરીજ થશે કીમ કે તુએ મારે લઃચાર્વજો ઘરના સામાન બચાવ્યો તે વળી એ આની ગેરસીયાની ગેમ હટાબી જે કારી મુકો પછી અલીભાઈ ઓસડ લાવ્યા કતા તે બુને આપવા લાગ્યા બુએ કહ્યું જે મીયા

છેને દવાની જરૂર નથી ત્યારે આવે તો ઘડીઆળી જે ગજવામાં પેસ-
તાનું દરદ જાતું રહ્યું, આતું સાંભળી અલીભાઈ ખુશી થઈ, ને
બોલ્યા જેટલો તારે તો ઓસડના પૈસાથી બચ્યા ફજરે ઘડીઆને
ઓસડ પાછું આપી આવશું.

આંધળો બેરૂ કૂટી આવ્યું ;

ચંચાશી નામે ગામમાં એક પ્રેમદાસ નામે ધણીએ આશરે સાઠ વરસનો થઇ એક નવ જોબન ઓરત સાથે પરણ્યો ને તે ઓરત ઘણીજ રૂપવંતી હતી ને પોતાની જુવાનીના તોરને લીધે બુઢો ખાવંદ તેને ગમતો નહોતો તેથી તેણ એક ગબરૂ પઠાણ સાથે દોસ્તી કરી તે પઠાણ કાને બહેરો હતો, પણ રંગીબાજીમાં ખુશ રહેતો પેલી ઓરતે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે આ બુઢો ધ-ણી જો આંખે આંધળો થાય ત્યારે એશઆરામ કરવામાં મને કાંઈ અડચણ રહે નહીં એવું ધારી દરરોજ મહાદેવની શેવા કરી પોતના ધણીને આંધળો થવા માગતી. તે પેલા ચતુર પ્રેમદાસે જાણ્યું ઓર-તનું પુરૂ પારખું જોવા સારૂ તેણે પોતની આંખો મીચીને ધીરે ધીરે આંધળાનું ચીન્ય દેખાડવા માંડ્યું ને ઘરમાં ફરતો પણ પો-તાના બે હાથ આજુબાજુ હલાવતા ફરે ને લોકો કહે તો મારાથી સુદલ દેખાતુ નથી હવે મારી શી વલે થશે, ત્યારે લોકો કહે જે બાઇ આપણે શું કરીએ પરમેશ્વર કરે તે માથા ઉપર એમાં આપણો કાંઇ ઈલાજ છે.

હવે પ્રેમદાસની ઓરતે જાણ્યું જે મહાદેવ પ્રશન થયા ખરા હવે કંઈ ડર નથી પછી તો પોતાના પ્યારા પઠાણની સાથે પો-તાના મન ગમતો ખુબ એશરામ કરવા લાગી એમ કરતાં પોતાના

ઘરમાં કોઇ બીજો માણસ આવે ત્યારે પેલા ગબરૂ પઠાણને એક પેટીમાં અંદર સંતાડી દેતી તે કોઇ જાણતું નહી પણ પેલો પ્રેમ દાસ પોતાના ઘરમાં થતું કર્મ ઝીણી આંખો કરીને જોયા કરતો એમ કરતા કેટલા દીવસે હોળીનો દહાડો આવ્યો ત્યારે પેલા પ્રેમ દાસે પોતાની વાણીયા બુદ્ધિ ચલાવીને કાંઇ કારણનું બહાનુ જણાવી જે નાતીના પંચને પોતાના ઘરે તેડયા જે વખતે પેલી વ્યભીચારણી ઓરતે પોતાના પ્યારા પઠાણને પેટીમાં ઘાલી તાળુ દીધું તે કોઇના જાણવામાં આવ્યું નહિ પણ પ્રેમદાસ તેથી વાકેફ હતો. તેણે પોતાને ઘરે આવેલા પંચને આજતો હોળી માતાએ મને સ્વપ્નામાં કહ્યું જે તારા ઘરની મોટી પેટીની અંદરની મીલકત સુધાં અકબંધ હોળીમાં હોમી દે તો તું જરૂર આંખે આંધળો મટે તે સાંભળી પંચે જવાબ દીધો કે વાહવા? વીવાથી રળીમણું શુ? તમે આંખે દેખતા થશો તો પેટીની મીલકતના શા ભાર છે પૈસો સુડી છે વળી પરમેશ્વર કાલે આપશે ત્યારે પ્રેમદાસ બોલ્યો જો ત્યારે ઘરમના કામમાં ઢીલ શી, બોલાવો તારે હોળીના ઘેરઆને અમે વાજતે ગાજતે ધામ ધુમથી આ પેટી છે તે ઉચકીને હોળી માતાને અર્પણ કરીતે વાર લગાડશો નહી કેમકે મારી આંખે જરાજરા દેખાવા માંડયું છે આટલું સાંભળી પ્રેમદાસની ઓરતના પેટમાં તેલ રેડાયુ ને ગભરાઇ ગઇ પણ આબરૂને લીધે કાંઇ બોલી શકી નહીં ને પેટીમાં પેહેલો પઠાણ તો બહેરો હતો તેથી તેણે કાંઇ સાંભળ્યું નહી પછી ઘરધણીના હુકમથી પેલા પંચ તથા હોળીના ઘેરઆઓ મળીને ધામધુમથી ઝંખે ઝંખે કરતા પેલી પેટી ઉચકીને ગામની મોટી મોટી હોળીમાં હોમી દીધી તે ઉપર બુમ

લાકડા છાણા મુકીને ફુંકી મુકી. તે બળીને રાખ થઇ ગઇ ને પેલા પઠાણની તો એધાણી સરખી કોઇના જોવામાં આવી નહિ પણ તે બળવાથી જરાગંધ આવવા લાગી તેથી લોકો સમજ્યા કે પેટીની અંદર લુગડાં હશે તે ગંધાય છે પછી પેલો પ્રેમદાસ આંખો ઉઘાડીને ઝંબે ઝંબે કરી છોકરાંની સાથે નાચવા કુદવા લાગ્યો ને મોઢેથી કેવા લાગ્યો કે આંધળે બહેરૂં ખોળી બાળ્યું આંધળે બેહેરૂં ખોળી બાળ્યું એવી રીતે આખી રાત ધમચકડ કરી બીજે દીવસે પોતાની ઓરતનું નાક કાપીને કાઢી મુકી.

બાપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ટેટા.

એક શહેરનો પાદશાહ હાથીના હોદાપર બેશીને સ્વારી નીકળ્યો તેને જોઇ સઘળા લોકો સલામ કરવા લાગ્યા. તથા રસ્તે ઉભેલો એક પાટીદારનો છોકરો બાદશાહને સલામ કરવાને બદલે ઉલટા પોતાના બે હાથ કબજે કરી લીધા (બગલમાં માર્યા) પણ સલામ કરી નહિ તે જોઇ પાદશાહે પેલા પાટીદારના છોકરાને કેદ કરાવ્યો. તે ખબર તેના ભાઇને થતાંજ બાદશાહના હાથી આગળ આવીને કહેવા લાગ્યો કે એ મહારાજ મારા નાના ભાંઇને કેદ શા માટે કર્યો, જવાબ દીધો કે તારા નાના ભાઇએ મગરૂરીથી મને સલામ કરી નહી ને ઉલટા બગલમાં હાથ ઘાલી દીધા. આવું સાંભળી તે બોલ્યો કે એ બાપજી એ નાનું છોકરૂં સલામ કરવામાં શું સમજે એમ કરતાં એના વતીની હું તમને સલામ કરૂં છું, આ પાટીદારના છોકરાનું કહેવું સાંભળી પાદશાહે ગુસ્સો કરીને તેને પણ કેદ કર્યો, આવી ખબર બન્ને છોકરાના બાપને થઈ તથી તે બીચારો દોડતો દોડતો પાદશાહના હાથી આગળ ફરી વળીને સ્વાસ ભર્યો કેવા લાગ્યો કે એ પાદશાહ મારા બંને છોકરાઓને વગર વાંકે શામ બંધીખાને નાંછ્યા બાપજી, પાદશાહે જવાબ દીધો કે તારા નાહાના છોકરાએ તો મને સલામ કરવાંને બદલે ઉલટા પોતાના હાથ બગલમાં મારી લીધા ને તારા મોટા છોકરાએ તો મને સલામ કરી તે ઠીક છે, પણ મશકરીથી

મારા પેટની દુટીને સલામ કરી તેથી બંનેને કેદ કરયા. આવું સાંભળી તે લાલદાસ પટેલ બોલ્યો. કે માહારાજ મારો નાનો નં ધડીઓ તો બાળક છે એ સલામ કરવામાં શું સમજે ને મોટો તો રાંડે જણ્યો ઘેલ ફાડયો છે એમ જે પાદશાહ તો ધણી છે તેને સલામ કરવી તે તો ઠીક પણ પાદશાહની દુટીમાં દેવતા એ લવો છે. આવું સાંભળતામાં પાદશાહ એકદમ ગુસ્સે થઈ તે લાલ દાસ પટેલને પણ તેના છોકરાઓની હજુરમાં બેડીઓ જકાવી ર વાના કરી દીધો આવી ખબર તેના બીજા બે દુધભાઇઓને ખ બર થઈ તેથી તે પણ બીચારા પાદશાહ પાસે આવીને કેવા લા ગ્યાં કે ઓ પરવીનાથ આ અમારા સગાને બંધીખાંને નાંખ્યા. છે તેને મેહેરબાની કરી છોડી મુકવા જોઇએ કારણ કે એ બેવકુફ કાંઇ બોલવાની વગકવગ સમજતા નથી. માટે ગુન્હો માફ કરવો જોઇએ આવું સાંભળી પાદશાહે તેમને પુછયું કે અલ્યા દુધભાઈ એટલે શું તે અમને સમજાવો. જવાબ દીધો કે, જાણે પાદશાહ નો બાપ મરી જાયને પછી પાદશાહની મા પાદશાહને લઇને ના તરે જાય ને પછી ત્યાં પાદશાહની મા બીજા છોકરા જણે તે તેને પાદશાહ દુધ ભાઈ કહેવાય તેવી રીતે અમે પણ દુધભાઈ છીએ. આવું સાંભળી પાદશાહને તો પગથી તે માથા સુધી જવા ળા લાગી ને એકદમ ગુસ્સે થઇ તે બે જણને ફાંસીનો હુકમ કર્યો તે જોઈ વજીરે કહ્યું કે ખુદાવંત એ પાટીદાર લોકો તો મુર્ખ હોય છે તેથી બોલવામાં સમજતા નથી એવી રીતે પાદશાહને સમજાવી ને બે જણને પણ કેદમાં મોકલાવી દીધા. હવે એક ઘરનાં પાંચ

માણસ કેદમા મોકલાવી દીધા, હવે એક ઘરના પાંચ માણસ કેદ

ગયાં જાણીને પાટીદારની સઘળી નાત એકઠી થઇને પાદશાહ પાસે જઇ કેવા લાગ્યા જે માબાપ અમે તમારા છીએ માટે અમારી નાતના સખસોનો ગુનો માફ કરી તેંમને છોડી મુકવા જોઇએ હવે માબાપ હમે તમારા છીએ આવું પાટીદાર લોકોનું કેહેવું તેમના ચારા નશીબે પાદશાહ સમજ્યા નહી ને ગુસ્સામાં હતા તેથી તે લોકની ફરીયાદ કંઇ સાંભળી નહિ ત્યારે વજીરને કાલાવાલા કરી કહેવા લાગ્યા ત્યારે તેણે કહ્યું કે પાદશાહ તો ગુસ્સામાં છે તેથી તમારૂં કાંઇ સાંભળનાર નથી માટે તમોં બેગમની પાસે જઇને કાલાવાલાં કરશો તો તમારૂં કામ થશે પછી પાટીદારની સઘળી નાતના લોકો બેગમની પાસે જઇને કહેવા લાગ્યા જેઓ બેગમ સાહેબ આપને અમારી એક અરજ છે તે અરજ અંમે પાદશાહ સાહેબને કહી પણ અમારા ધણીએ તો કાંઈ સાંભળ્યું નહિ અને તું અમારી ધણીઆણી છે તેથી જો કાંઇ સાભળે તો સાંભળે, આવું સાંભળતાં બેગમ સાહેબ તો ગુસ્સે થયાં કે આ લોકો કેવા છે કે મને પોતાની ધણીઆણી કહે છે માટે એ લોકોને તુરત કેદ કરી દો. એમ કરતાં બે ચાર દીવસ થઈ ગયા પછી વજીરે પેલી વાત પાદશાહની આગળ કાઢીને કહેવા લાગ્યો કે એ પાટીદાર લોકોની બોલી તો પથ્થર જેવી હોય એ લોકો કહેવા જાય માંશરૂ ને બોલી જવાય અવળું પણ એ કંઇ કપટથી નથી બોલતા પછી પાદશાહ બોલ્યો કે તે કહે છે ખરૂં એ લોકોની કપટ વગરની પણ કોવાડા જેવી છે એમ કહી સર્વે જણને છોડી મુકયા હવે તે સર્વે જણા પોત પોતાને રસ્તે ચાલ્યા અને પેલા બન્ને લાલાને કસુંબો પીવાની તલપ થઇ તે રોતે એકલો એક ઝાડ

તળે જઇ બેઠો અને પોતાના ગજવામાંથી અફીણ તથા એક વાં-
ડકી કાઢીને ભરી તે નીચે મુકી પછી કંઇ હુંગાર (મુખસ્વાદ)
વીચારમાં બેઠો. એવામાં પાસેની ઝાડીમાંથી એક રાની ખલાડું
ગાભરૂ પડયું જે દોડતું આવ્યું તેના પગની ટોકર વાગવાથી કસુંબ
બાની વાડકી ઢોળાઇ ગઇ. ત્યારે તે લાલદાસ પટેલ બોલ્યા કે
હવે તુને શું કહું પણ એ વાત તારા કોઈ વડીલને કહીશ એમ
કહી પોતાની વાડકી લઇ સઘળા જનાવરોને જોતો પોતાના ઘર
તરફ ચાલ્યો એટલે રસ્તામાં એક ખેતર આગળ એક ગધેડો ઉભે-
લો જોયો તેથી મનમાં વીચાર્યું કે આજ પેલાનો વડીલ દેખાય
છે એમ ધારી તે ગધાડાની પીઠ ઉપર હાથ મુકી કહેવાનો ઇરાદો
કર્યો એટલામાં તો તે ગધેડાએ એક પછાડી થડ લંઇને લાત મારી
તે વાગવાથી ઓ બાપરે કરી છતપાટ પડયો. આવું જોઈ તે ગ-
ધેડાના માલીકે પુછ્યું જે કાકા શું થયું લાલદાસ બોલ્યા કે બાઈ
તારા કાકાનું કપાળ થયું જે તેના વડીલ આવા છે તેના છોકરા
નો શો વાંક કાઢું કેમકે બાપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ટેટા,

નહિ ત્રણમાં નહિ તેરમાં નહિ છપનના મેળમાં

રાજપુર શહેરમાં એક શેખમીઆં નામનો એક જમાદાર રહેતો હતો તેમણે ઉમરાવબખસ એવા નામની. એક કસબણ રાખી હતી તેની સાથે હમેશાં મોજશોખમા રહેતો ને પોતા ઉપર તે કસબણનો વધારે પ્યાર જોઈ તે એવું ધારતો હતો કે આ કસબણ એવુંજ જણાવતી હતી અને તે જમાદાર પણ પોતાનો પગાર લાવી તે કસબણને સ્વાધીન કરતો હતો. આવી હરામ લતમાં પડલાને લીધે તે મીયાંને સરકારની નોકરી બરાબર થઇ શકતી નહિ તેથી નોકરીમાંથી બરતરફ થયા પછી જમદારને ખરચની ઘણી તંગી પડવા લાગી. ત્યારે વળી કસણને કાલલુડી કરી કહેવા લાગ્યો જે અબતો મેરા ઈરાદા કોઇક શહેરમાં કમાનેકું જાનેકા હુઆહે ઉસુલીએ મુજે મુસાફરી કે ખર્ચ કે વાસ્તે રૂપે દે ફીર મેં જો કમા લાઉગા સો મેં તેરે હવાલ કરૂંગા તેરા શિવાય મેરા દુસરા કો નહિ, એવું સાંભળી કસબણે જવાબ દીધો કે ઓ મેરે પ્યારે મુજેબી આપને સીવાય દુસરા કોઇ નહી હે આપકુ જોઇએ તેટલા રૂપીએ લે જાઓ લેકીન મુજે તુમારા બીના ઘડીભર ચેન નહિ પડેગા. આવું સાંભળી મીઆં એ ઉમરાવ બખસના ગળામાં હાથ નાંખી ચુમો (બચી) કરી કહેવા લાગ્યો જેઓ મેરી દીલજાન પ્યારી હયાતે હોવીંગે તો ફબી મીલીગે એમ કહી તેની

પાસેથી બસે રૂપીયા લઇ દેશાવર ચાલ્યા. પછી થોડેક દીવસે એક શહેરમાં જઈ રાજ મારગ ઉપર એક મેડો ભાડે રાખ્યો ને પોતાની પાસેની ખરચી પુરી થવા આવેલી તેથી લોકોનું દયણું દળી ખાવાના વિચારથી એક ઘંટી ખરીદ કરી લાગ્યો ને પછી આસપાસના ગૃહસ્થો લોકોનું દયણું મંગાવી વેચાતી દળવા લાગ્યો અને પોતાની પાસે એક જોડી કપડાં હતાં તે લઈ દરરોજ સવારમાં નદી ઉપર જઈ ખુબ સાબુ લગાડીને ધોઇ લાવતો તે પેહેરીને માથે ડોડી પાઘડી બાંધીને મુછોના આંકડાં મરડી ઠાઠમાઠથી કચેરી વખત થાય એટલે દરબારમાં જઇ સૌની નજરે પડે તેમ એક ઠેકાણે હમેશા બેસતો અને કચેરી બરખાસ્ત થયા પછી પોતે પોતાને ઠેકાણે જઇ ચકીનું કામ ચલાવતો (દળતો) એમ કરતા કેટલાએક દીન ગયા. તે રાજા હમેશાં કચેરીમાં બેઠેલા તેને જોતો અરે રાજા જ્યારે હાથીના હોદાપર બેશી શહેરમાં ફરવા જતા ત્યારે પણ તેને રસ્તાપર ચકી ફેરવતો જોતો તેથી રાજા મનમાં જેઓ પુરૂષ કોણ છે જે હું એને કચેરીમાં મોટા ઠાઠમાઠથી સૌની પાછળ બેઠેલો જોઉંછું અને એજ ઠેકાણે પણ હમેશાં ચકી ફેરવતો પણ જોઉછું તેથી એ એક જણુ છે કે એક શીકલના બે જણ છે તેનાં વીચારમાં હતો હવે બીજા દહાડે રાજા એ પાછો કચેરીમાં જોયો એ એવામાં રાજાની ને પેલા ચકી પીસનાર જમાદારની એક નજર થઇ. તેથી રજાએ મનમાં વીચાર્યું કે એને ઇસારતથી પુછી જોઉ કે પેલો ચકી પીસનાર તું? એવું ધારી રાજાએ પોતાનો હાથ ઉંચો કરી ગોળ ફેરવ્યો કે ઝટ પેલો ચકી ફેરવનારો ચેત્યો. તેથી લાગલો ધુંટણુ મરડી ઉંચો થઇ પો-

તાની છતી ઠોકવા લાગ્યો (કે તે હુંજ) જ્યારે રાજાને ખાત્રી થઇ કે પેલા ચક્રી ફેરવનાર એજ સખસ છે પછી કચેરી બરખાસ્ત થઇ ને રાજા પોતાના મેહેલમા ગયા એટલે તમામ અમીર ઉમરાવો તથા વજીર કોટવાળ કાજી વીગેરે વીચારમાં પડયાં અને એકદમ પેલાં મીઆં શેખની આજુબાજુ વીંટાઇ વળ્યા ને નમ્રતા પુર્વક પુછવા લાગ્યા કે જમાદાર સાહેબ તમને રાજાએ હાથની ઇસારતથી શું સમજાવ્યું કે જેથી તમે છાતી ઠોકી કબુલ થયા, એ વાતનો ખુલાસો મેહેરબાની કરી કહો ત્યારે શેખમીઆં પોતાની મુછ ઉપર હાથ ફેરવી ધીમે અવાજે કહેવા લાગ્યો છે તુમકું કે નેકી હમકું કયા મતલબ હે હમકું તો ફક્ત રાજાંસે મતલબ હૈ ઓર રાજાકું બી ફક્ત અમેરેસી મતલમહેં આવો વજનદાર શબ્દ સાંભળી તમામ કામદાર કારભારીયો વીગેરે મીયાંને હાથ જોડીને કેહેવા લાગ્યા જે મેહેરબાન જમાદાર સાહેબ આપના તાબેદારોને રાજાની સમશાથી વાકેફ કરવા જોઇએ ત્યારે મીયાં બોલ્યા કે સુનો યારો મેં અદલ મીરજાપુર શેહેરના દીવાન થા ઉસ જગે રાજા કે સંગ મેરે તકરાર હુઇ ઉસલીએ મેં એ મુજકી નોકરી છોડ દીઇ એ સબ હકીકત ઓ રાજાકું ખબર હે ઉસલીએ ઉનુને મેરેપર પ્યાર કરકે હાથ શીરાકે મેરેકુ ઇસારતમેં કહ્યા કે તુમ મેરા સબ કારભાર ચલા શકોગે તબ મેંને છાતી ઠોક કે કહ્યા આપકી પરવસ્થીસે સબ કર સકુંગા ઓર રાજાને દરબાર મેરે જાને જાને ઇસારત કરકે જડજે મુલ ફરજમાં ખુલાયા હે આવું સાંભળી તમામ કામદારોએ પોત પોતાના ચાકરને પોતાને ઘેર મોકલ

ઇએ બસો કોઇએ ચારશો કોઇએ હજાર ને કોઇએ પાંચ હજાર એવી રીતે રૂપીઆ મંગાવીને. મીઆંને નજરાણા દાખલ આપીને કહેવા લાગ્યા જે ખાંસાહેબ અમો ગરીબોપર મેરબાની કરી નભાવી લેશો એવું સાંભળી ખાંસાહેબ બોલ્યા જે યારો તુમ કાયકું ડરતે હો મેં કીસીકી નોકરી મે ખલેલ નહી કરનેકા એ તુમ ખસુસ યાદ રખના અલ્લા કરેગા તોસબકી રોટી બના દઊંગા એમ કહી સર્વેને પોતપોતાને ઘેર જવા ફરમાવ્યું ને પોતે બધા રૂપીઆ એક ગાડીમાં ભરીને ભાડું ફેરવી ગાડુ હાંકવા કહ્યું ગાડીવાન પુછવા લાગ્યો જે જમાદાર સાહેબ આટલા બધા રૂપીઆ ક્યાંથી લાવ્યા બોજો બહુ દેખાય છે મીયાએ જવાબ કીધો કે સાલે ચુપ ચુપ હાંક તુને સુના નહી હે પંચકી લકડીને એકકા બોજ પછી તે રૂપીયા તે સ્હેરમાં પારેક ઉપર મોકલી અને કાગળમાં લખી જણાવ્યું કે આપણે શેહેરમાં ચકલી બજાર એવાં એક ઉમરાવબખસ નામકી કીસબણ રહેતી હે ઓ હમારી રખેલી હે ઓર ઉનકા ગુજરાનબી હમસેં ચલતાહે ઉસ લીયે એ રૂપેમેબી પાંચ હજાર રૂપે ઉનકું દેના બાકી પંદર હજાર રૂપે હમારા નામસે જમા કર રખના મે આહે તુમારે મંગતે રૂપે દેઉગા ફીર બચંગે સો મે લે લઊગા લેકીન ઉમરાવબખસકુ હમારી બોતબોત કહે કે સલામ કહેની ઓર રૂપે દેનેકુ જાઓ તો નીસાની નામ ઠામ બરો બર પુછકેદેના ઓર જો કબી ગેરંવખ્તે પડીગે તો તુમારી પાससે માગકે ગુજરે લુંગા એ ખાતરી રખના, હવે આ કાગળ પેલા પારેખ ને પોચતાંજ હુંડી વટાવી જે તેમાથી પાંચ હજાર રૂપીયાની ઠેલી

એ ગુમાસ્તાને માથે ચડાવીને ચકલી બજારમાં ઉમરાવબખસ તો સમજી કે કોઇ નવુ લીલ્લું (ધરાક) આવ્યુંછે તેથી તેને ઝટ મોટા આદરમાનથી પોતાના પલંગ ઉપર બેસાડી પાન સોપારી આપી ખુશીની ખબર પુછવા લાગી ત્યારે પારેખ બોલ્યો કે ઉમરાવબખસ તમારૂં નામ જવાબ દીધો કે હાજી ફરી પુછ્યુ કે તમારો ખાસ રાખેલો કોઈ છે તે હેય તો તેનું નામ દો તે બોલી શેઠજી ૧ અદલતો રખેલેથે ને હાલમે મેરે કીસીસે મોબત નહી શેઠના ગળામાં હાથ નાંખી કેવા લાગી જે શેઠજી અબતો મેં તુમસેં દીલલગી રખુંગી, દુરરેસેં મુજે કયા મતલબ હે આવું જોઇ શેઠનું પોતીયું પલરયું પણ તમારા એક રાખેલા પાસે હું રૂપીઆ માગુછું તેનો પતો મને તમારે ત્યાંથી મળશે તેથી મેરબાની કરીને મને તમારા રાખેલાનુ નામ મને લખાવો, એવી રીતે ઉલટું પુછ્યું.

હવે ઉમરાવબખસ રૂપીયાની ઠેલીયે લલચાયાં હતાં તેથી પોતાના રાખેલાના નામ લખવા તૈયાર થયા અને શેઠજી હાથ ચોપડી તથા ખડીઓ કલમ લઇને બેઠો ત્યારે ઉમરાવબખસ બોલ્યાં જે લીખો પહેલે તક કે મેં ચઉદા બરસકી ઉમર અંદર તીનજન શેઠે ત્રણે જણના નામ લખ્યા પછી લીખો મેં દુસરે તપકે મેં અઠારા બરસકી ઉમરમેં તેરાજન શેઠે ચડપ ચડપ તેરે જણના નામ લખ્યા પછી કહ્યું કે લીખો તીસર તપકે મેં બાવીશ વરસકી ઉમર અંદર છપંન જણાના નામ લખ્યાપણ પેલા શેખસીઆં જમાદારનું નામ એક તપકમાં આવ્યું નહીં કારણ કે પેલીએ જે નામ લખાવ્યા તે પોતાના ખાસ રાખેલાનાજ નામ લખાવ્યાં

હતા અને ખરચીનોતો હીસાબજ નહી તેથી પેલા મીયા પણ ખર ચીમાં ચાલ્યા ગયા, તેથી શેઠે વીચાર્યું કે હવે એને નીશાની વગર શી રીતે રૂપીઆ આપું અને હવે રૂપીયા પાછા લઈ જવાની જુગતી કરવી જોઇએ, એવું વિચારી ગુમાસ્તાને કહ્યું જે અસા કોથળીઓ આમ લાવ ગુમાસ્તાએ કોથળીઓ હાજર કરી તે લઈ કોથળીનું મોહુ છોડી બોલવા લાગો જે મારા સારા માંજરી રાંડના આ થેલી શું કરવા લાવ્યો મેં તને સોનાની મોરની થેલી કહી હતી જે આ શું લાવ્યો જા રાંડના થેલીએ પાછી લઇજા ને પેલી મોર ની લઈ આવ. આવું સાંભળી ગુમારતો મનમાં કચવાવા લાગો જે શેઠ એમ કેમ બોલ છે મોરની થેલી ક્યાંથી લાવું શેઠે ગુમાસ્તા- ના ચેરા ઉપરથી જાણ્યું કે ગુમાસ્તો મારો પેચ સમજ્યો નહી ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે ફાર્યા વીચાર શું કરે છે ફેરવીને પાઘરી બાંધે આવું કહેતા ગુમાસ્તો ચેત્યો કે અહીંથી ટાંકણી જવાનો વી- ચાર થયો તેથી તરત રૂપીયાની થેલીઓ ઉઠાવી ચાલતો થયો તેથી તરત રૂપીયાની થેલીઓ ઉઠાવી ચાલતો થયો પછી શેઠ ધીરે ધીરે બડબડવા લાગ્યા કે ફાડયો પાઘડી બદલતો નથી કહીએ શું આજે રાંડનો લાવે છે શું ઉમરાવબખસ સાથે થોડો એક વખત વાત- ચીતમાં કાઢયો આજે બોલવા લાગ્યો જે આંધરીનો હજુએ ના આવ્યો એમ કહી ચોંકી જે બોલ્યા જે હાય હાય હાય એનો સો વાંક કુંચીઓ તો મારી પાસે છે ઉમરાવબખસ તમે બેસજો હું હમણાં આવું છું એમ કહી ચાલતાં થયા ને ઉમરાવબખસ વાટ જોવા બેઠા હવે તે એ વાતને ઘણા એક મહીના વીતી ગયા પછી પેલા

શેખમીયા ગામેગામ રખળતા રઝળતા પોતાના વતનમાં આવ્યા અને શેહેરમાં આવતાંજ એક એમના દોસ્તાર સામા મળ્યા તે જમાદાર ને જોતાંત બોલ્યો જે સલામ આલેકું નવેવાલેકું સલામ એમ કહી એકએકનાં ખબર આફ્રરાયન પુછી પછી તે જમાદાર જે પુછવા લાગ્યો કે કયુ જનાબ કુછ કમાકે આયાહુ તે બોલ્યા કે જો મેહેરબાની કરકે દોસ્તી કે હકમે મેરેકું પાંચસો રૂપીઆ અંગ ઉધાર દો તો આપકું થોડે દીનમાં અલા ચાયતે, પીછા દઉંગા કે તુરત જમાદારે પેલા પારેખ ઉપર પાંચસોની હુંડી લખી આપી ત્યાંથી ચાલ્યો તેવામાં રસ્તામાં એક ઘોડાનો સોદાગર મળ્યો તેની પાસેથી એક ત્રણ હજારનો ઘોડો ખરીદી તેને પણ ચીઠી લખી આપી એમ રસ્તે ચાલતાં જે મળતું ગયું તે ખરીદી કરીને બમણી તમણી ચીઠી લખીને આપતા ગયા તે કેહેવત પ્રમાણે પૈસો જે મુળથી આવ્યો હતો તે મુળથી જવા લાગ્યો એમ કરતાં ચકલી બજારમાં મોટા દુમામથી ઉમરાવબખસને ત્યાં આવી પહોંચ્યાં, આવો ઠાઠ જમાદારનો જોઈ ઉમરાવબખસે જમાદારને વધાવી લીધો અને આસુક માશુક એક એકને વળગી ચુમાચુમી ચાલી અને ખેર આ ફ્રરીયાત પુછીને હાથમાં પંખો લઈ હલાવતા બેઠા. અને ઉમરાવબખસતો મીયાને વારી જાઉ ઉસ તરકે થાઉ ખુરબાન જાઉં વીગેર બોલતો તે બે હાથથી આંગળીઓના પોતાના માથે આંકડાં ફોડવા લાગી પછી શેખમીઆં ઉમરાવબખસને પુછવા લાગ્યો કયું પ્યારી મારો પારેક તુમકું પાંચહજાર રૂપે દે ગયા જવાબ દીધો નહીં મુજેતો કોઇને બી નહીં દીયા રૂપયે કયાને

બાત કીયા મેં કુછ નહીં જાનતી આવું સાંભળી મીઆને પોતાના પારેખ ઉપર ગુસ્સો આવ્યો અને તરત એક માણસને બોલાવા મોકલ્યો કે પેલા વાણીયાને ખબર થતાંજ ઝટ પોતાનો ચોપડો બગલમાં મારી ફાટુંતુટું લુગડું પેરી, ઉમરાવબખસને ત્યાં આવ્યો કે તેને જોતાંજ શેખમીઆં અતીશે ગુસ્સે થઇ ગાળો દઇ કહેવા લાગ્યો જે સાલે ઇનિકું રૂપે કયુ નહી દયે હમારી શાખકુ બટા લગાયા આવું સાંભળી વાણીયો જે જમાડ સાહેબ ખડા એમાં મારો જરાએ વાંકં નથી આ તમારો કાગળથી જુઓ એમાં તમે સાફ લખ્યું છે જે નામથામ પતો પુછીને આપજો તેથી હું એ બધેને ત્યાં આવ્યો હતો પણ એમણે મને તમારૂ કહ્યું નહીં તારે રડી મેં પુછ્યું જે તમારા રાખેલા હોય તેમના નામ બતાવો પછી એમણે લખાવ્યાં ત્યારે શેખમીયા દમમાં બોલ્યા જે સાલે ઇનકા રખેલા મેરા શીવાય દુસરા કોનહે વાણીઓ બોલ્યો જમાડાડ સાહેબ એટલા આકડા શું કરવા થાઓ છો મારી વાત તો સાંભળો તો ખરાલ્યો, આ નામનો ચોપડો તો જુઓ એમ કહી ચોપડો આગળ નાંખી પાન ઉથલાવી વાંચવા લાગ્યો કે જુઓ જમાદાર સાહેબ ત્રણમાં પણ તમારૂં નામ નથી, જુઓ બીજા તેરમાં પણ તમારૂ નામ નથી ને ત્રીજા છપનમાં પણ તમારૂ નામ નથી. ત્યારે તો જુઓ જમાડાડ સાહેબ તમે તો નહી ત્રણમાં નહી તેરમાં કે નહી છપનના મેળમાં ત્યારે હું શી રીતે રૂપીઆ આપુ હું ગરીબ વાણીયો વચમાં માર્યો જાઉ આવું સાંભળી શેખમીઆને તો અતીસે ગુસ્સો ચડયો ને બોલ્યા જે તેરી બેનકત રંડી મારૂ સાલી અમતો તેરે લેખેમેજ નહી ચાતીયાં હહાં એ હપા ગજબ પછી

ઉમરાવ બખસને શેખમીઆને તો ખુબ તડાતડ લાળ જુતીઓ ઉડાવા માંડી પછી વાંણીએ વીચાર્યું જે કેહેવત છે કે હાથી હાથી લડી મરે ને વચમાં જાડાના ખો થાય તે પ્રમાણે આ બેની વચમાં હું ગરીબ વાણીયો માડયો જઈશ પછી બોલ્યો જે હાય હાય ભાઈ સાહેબ તમે શીદ વઢો છો મને તો બીક લાગે છે એમ કુદી મીયાએ પાઘડી દાબી કાછડી સંભાળી ચાલતો થયો.

સમાપ્ત.

નવી નવાંઇના નવાં પુસ્તકો ખરીદ કરો

દેવતાઇ જાદુગર.

આતી ચમત્કારીક પુસ્તક અમારી તરફથી થોડા રોજમાં બહાર પડસે. કીંમત રૂ. ૦–૯–૦ આના ટપાલ ખર્ચ માફ. પોકેટ ગજવામાં રાખી શકાય તેવો.

મુસાફર વૈદ.

રોગ નિવારણ.

કીંમત રૂ. ૦–૮–૦ ટપાલ ખરચ માફ.

તે શીવાય ઘણી જાતના પુસ્તકો તથા ઘણી જાતની દવાઓ અમારી ઓફીસમાં મળે છે જોઇએ તેમણે અમારૂં છાપેલું લીસ્ટ મંગાવી લેવું.

વેચનાર.

મુ. અમદાવાદ.
ઠે. રીચીરોડ.

જેશંગભાઈ મોતીલાલ શાહ.
બુકસેલર એન્ડ કમીશન એજંટ.